

Gazdaságosan, biztonságosan I. rész

Szakértők szerint a hazai gázberendezések 30-40 százaléka elavult. Az elhanyagolt vagy hibás készülékek életveszélyt vagy egészségkárosodást okozhatnak.

Magyarországon több mint tízmillió tűzhely, vízmelegítő, konvektor, falikazán, kombikazán és kiskazán működik lakossági tulajdonban. A Magyar Épületgépezeti Szövetsége szakértőinek becslése szerint ezen gázberendezések legalább 10-15 százaléka biztonságtechnikai szempontból, 30-40 százaléka pedig energetikai szempontból elavult. A helyzetet súlyosítja még, hogy a földgáz-fogyasztóknak csak kisebb része vizsgálta meg gázkészülék-szerelővel a berendezéseket, de ők is általában csak akkor, ha működési rendellenességet tapasztalnak. A gazdaságos és biztonságos működéshez azonban évente karbantartásra van szükség!

A balesetek bekövetkezésében gyakran döntő szerepet játszik a gázzal járó veszély nem ismerése vagy lebecsülése. Ezek pontos számáról statisztika nincs. Szakmai körök szerint nagyon sok a látens eset: ahol nincs halott vagy súlyos sérült, ott az egészségkárosodás, az anyagi kár és az életminőség romlása többnyire rejtve marad.

A gáz mint veszélyforrás
Köztudott, hogy a gáz levegővel keveredve robbanó elegyet képez, mely mindenféle gyújtó hatás (nyílt láng, izzó tárgy villamos szikra, sőt muszáls ruha elektrosztatikus feltöltődése) esetén azonnal robban. (A robbanási koncentráció földgáz esetén 5 %, pb-gáz esetén 1,5 %). A föld-

gáz és pb-gáz ugyan mérgező alkotókat nem tartalmaz, de tartós belégzése légútszavart, végső soron fulladást okoz. A robbanási és egészségügyi veszély csökkentésére, az esetleg szivárgó gáz észrevehetőségének biztosítására a gáz mesterségesen szagosítják – ennek eredménye a jól ismert „gázszag”. Gázszag észlelése esetén a gáz lezárásával, gyújtóhatás elkerülésével, megfelelő szellőztetéssel mindent meg kell tenni a biztonság érdekében és természetesen mielőbb szakemberhez kell fordulni. Korszerű gázkészülékek ma már kivétel nélkül égésbiztosítóval ellátva készülnek. Az égésbiztosítóknak az a feladata, hogy a láng elhalása esetén elzárja a beáramló gáz útját, megakadályozva ezzel elégtelen gáz készülékre jutását. Becslésünk szerint égésbiztosítóval a ma működő készülékek mintegy 95%-a van ellátva.

A gázfelhasználás során a nem megfelelően megoldott égéstermek-elvezetés miatt a lakásba (tartózkodási térbe) jutó égéstermek is veszélyes. Az égéstermekben mindig jelen lévő széndioxid légútszavart és fulladást okoz, a szénmonoxid pedig már igen kis mennyiségben belelelegezve is halálos mérge. A jellegzetes égéstermek-szag azonnali intézkedést követel, a gyakrabban előforduló enyhé fejfájás pedig komoly figyelmeztető jel lehet, hogy a lakásban lévő gázkészülék hibás.

(folyt.köv.)

Tallózás a régi szarvasi újságokban

Orosz Iván költő, lapszerkesztő a múlt század húszas éveinek végétől 1945-ig meghatározó szerepet töltött be Szarvas kulturális életében. Ma már egyre kevesebben vannak, akik személyesen ismerték, s könnyen felejtő korunkban munkái is jó részt feledésbe merültek, de könyvei és a régi újságok megőrizték írásait. Munkásságának különleges színfoltját képezik szarvasi témájú elbeszélései, melyek részben könyv alakban is megjelentek. A *Kis történetek egy nagy faluból* c. 1938-ban kiadott novelláskötetében – melynek címlapját *Ruzicskay György* linóteum metszete díszíti – jórészt leltári kutatások alapján, de irodalmi köntösben dolgozta fel a régi Szarvas eseményeit, örökítette meg jellegzetes alakjait.

Orosz Iván 1967-ben, Kiszely György rajza

A kötet bevezetőjében a következőket írja: „... a múlt kísért engem is. Sok álmatlan éjszakán visszajárnak előidéink, akik a szöke Körös szelése, vadvirágos árterületén, az idáig lehozódó Sárrét mocsaras, füzes roman-

tikájában, török-látár-német járta időkben éltek életüket. Visszajárnak az új város meg-alapító véreink is és sorsukról, életükről, örömeikről és szenvedéseikről, az akkori dolgokról oknyomozó történetileg talán értéktelen kis eseményekről mesélnék nekem poros aktákon, elszárgult leveleken, emlékező újságcikkekben, és nyíltzárú öregek beszédes ajkain keresztül kicsiny történeteket. Ezeket mondom el én, régi idők nagy embe-reinek kicsiny famulusa.”

A kötetből kimaradt, vagy később megírt, s csak a szarvasi sajtó hasábjain napvilágot látott „szarvasi történetei” 1942-ben kötetbe rendezte *Közírhre lélek* címmel, azonban könyv alakban ezek az írások már nem jelentek meg. Ezúttal a *Babin-vecser* c. írását közöljük, mely témáról a *Szarvasi Közöny* 1935. október 27-i számában egy, az ismeretlenség homályába burkolózó, városunkból elszármazott polgár is írt lirai visszaemlékezést „egy öreg szarvasi” aláírással.

Orosz Iván 1974. november 14-én hunyt el, porai Bükk-szentkeresztben nyugszanak, hol életének utolsó két évtizedét töltötte. Halálának harmincadik évfordulóján a remekbefejelet elbeszéléssel emlékezünk meg róla.

Helyezkedjünk el hát kényelmesen a karosszékben, tegyük kezünk ügyébe egy üveg bort a jobbikból és egy szép, még a nagymamától örökölt metszett talpas poharat, mert az elbeszélés olvasva környezetünk benépesedik eleinkkel, a XIX. századbeli Szarvas földi örömeit bizony meg nem vető előjáróival, tisztviselőivel, polgáraival.

Orosz Iván BABIN-VECSER
Telessy (Winterlich) József Eduárd szarvasi orvos, sebész és szülész tudor szomorúan látta az elmúlt század ötvenes éveiben, hogy a gyermekhalandóság igen

nagy Szarvason, és elsősorban azért, mert a lakosság körében a kuruzsló bábaasszonyok a tisztaságra mit sem adnak, azonkívül a sok hagyományos babonásággal a megmaradó szülőasszonyok és újszülöttek életére törnek. Hogy tudományuknak még nagyobb tiszteletet parancsoljanak a hiszékeny nép körében, a leg-többje titokzatos erővel felruházottnak hirdette magát és ennek minden alkalommal igyekezett érvényt szerezni, ha máskor nem, a keresztelők alkalmával. Amikor az akkori szokásoknak megfelelően az újszülött összes keresztzülei a templomba vonultak, a keresztelői szertartás előtt az oltár mögé húzódtak, odahívták a keresztzülőket és a vendégeket is és a szoknya alatt hozott pálinkás butykossal sorra kínálta mindenkit; ugyanakkor varázserűjű szavakat suttogtak el a jelenlevők csodálatának és az újszülött egészségének biztosítására.

Telessy orvostársával, *Barthnay (Neubarth) József Vencel* járási orvossal – aki ebben az időben került fiatalon Szarvasra – a csecsemőhalandóság csökkentése érdekében elhatározták, hogy az arra való, lelkiismeretes, tisztaságszerető asszonyokat bábáká képezik ki és ezért tanfolyamok tartását vették tervbe. A nemes gondolat tetet öltött, és több éven át 6-8 hetes tanfolyamokat rendeztek az egész megyéből idereslegelt bábaasszony-jelöltek számára. A tanfolyamokon részletesen ismertették a bábái teendőket, a tisztaság fontosságát, és amikor vége volt az oktatásnak, a bábák az előadó orvosok tiszteletére a városházán¹ vacsorát rendeztek, amelyre meghívták a város vezetőit is. A tanfolyamokon részt vett asszonyok oklevélet is nyertek, ami után „célulás bábáknak” hívták őket, a záróvacsorát pedig a nép elnevezte „babin-vecsernek”, bába vacsorának.

A tanfolyamok elmúltával a „babin-vecser” név ezután is megmaradt, de ekkor már jelképes értelmet is kapott. Az új előjáróság tiszteletére rendezett vacsorákat is e névvel emlegették.

Szarvas község megalakulása idején, és még azután is sokáig az előjárók tisztsége fizetés nélküli, tiszteletbeli megbízatás volt. Az érdemes szarvasi kisgazdák egy élet szorgalmas munkája után – amit nagy részben a tanyavilágban töltöttek el – 50-60 éves korban beköltöztek a városi házba, és a gazdálkodást fiaiknak adták át. Minden nyugalomban vonuló gazdának az volt a kívánsága, hogy életéből három évet a köznek áldozhasson. Nagy megtiszteltetés volt rájuk, ha végüket a közhangulat megértette, és előjáróvá választották meg őket. Igyekeztek is a bizalmat komolysággal, munkás hivatástudattal és igazságossággal visszafizetni. Amikor azután letelt a három év, mint aki jól végezte a rábízott feladatot, mindegyik szépen visszavonult. Boldog volt, hogy ő is dolgozott a köztért. Egyikük sem vállalt volna még újabb három évet. Nagy ritkán történt meg, hogy valaki újra vállalta volna a megbízatást. Inkább csak a tisztviselő számba menő tutor és közpénztáros maradt hosszabb ideig.

„Dolgozzon más is a köztért, – mondogatták – ez mindannyiunk kötelessége.”

Azóta bizony nagyon fordult a világ. Az esküdti megbízatás sokak számára hivatal és nem hivatás lett, amiért fizetés is jár, és így már érdemesebb ragaszkodni e tisztséghez.

Folytatjuk

Habitat és Lions Club

Összefogás új szarvasi otthonok teremtéséért

A sokak számára valószínűleg idegenül csengő két név két eseteteket támogató szervezetet takar. A Habitáról már hallhattak azok, akik Szarvas életét figyelemmel kísérik: az 1976-ban az Egyesült Államokban alakult, majd 1996-tól Magyarországon is működő alapítvány azoknak nyújt segítséget, akik átlag alatti jövedelmükből nem lennének képesek emberhez méltó otthon teremtésére maguknak. A Lions Club helyi csoportjai különböző jótékonyági akcióival támogatja világszerte a gyermekeket és fogyatékkal élőket.

A két szervezet, amely 5 éve egyesítte erőit Amerikában, most a budapesti All Nations Lions Club segítségével Magyarországon is egymásra talált, hogy közösen építse fel egy olyan szarvasi család otthonát, amelyben az egyik családtag fogyatékkal él. Ehhez az otthonhoz a Lions Club amerikai alapítványa biztosítja az építési költségek 75%-át a budapesti All Nations Lions Club pedig a 12,5%-át. Ez óriási segítség a Habitát for Humanity Magyarországon számára, a szarvasi Habitat szervezetnek pedig kimondhatatlan megtiszteltetés és öröm, hiszen ezáltal kiemelt szerephez jut az Alapítvány helyi szervezetei között, és azért is, mert ilyen hatalmas segítséggel indulhat az

első építési ütem. Ez nagy erőt és lendületet ad a helyi szervezet önkénteseinek. Nem utolsósorban öregíti Szarvas hírnevét, hiszen a közös, sikeres pályázat nyomán mindkét nemzetközi szervezet megismerte Szarvas város nevét, és nemskára személyesen is eljönnek városunkba az ünnepélyes alapkövetéltre, amelyre reményeink szerint kora tavasszal kerül majd sor. Ezen kívül önkéntes napok keretében eljön mindkét szervezet vezetősége azért, hogy kétezi munkájával is hozzájáruljon a szarvasi Habitat-otthonok felépítéséhez.

Nem csupán ismertséget és pénzt hoznak Szarvasra azzal, hogy rengeteg külföldi jön városunkba a világ minden tájáról,

hanem egy újfajta mentalitást is: az odafigyelést, törődést embertársainkkal, hogy ne csak szavakkal, hanem tényleges segítséggel forduljunk egymás felé. Megpróbálják meghonosítani Szarvason is a kalapács teológiáját, azt, hogy különböző származású, mentalitású és anyagi háttérű embert is egyé Kovácsol a közös munka és temni akarás. Minél szélesebb ez az összefogás, annál jobb világban élünk.

A Habitat for Humanity Magyarországon Szarvas és Térsége Helyi Szervezete önkéntesek mond Szarvas város Önkormányzatának és Polgármesterének az általa adományozandó építési telekért, valamint az Általános Informatikai Kft-nek, amely internet-vonallal segíti a szervezet kapcsolattartását az Országos Irodával és az önkéntesekkel.

A Habitat for Humanity és az All Nations Lions Club összefogása reményt ad a Lions Club Békés megyei szervezeteivel való közös együttműködésre.

Dr. Aszódi Gabriella

Ismét lendületben

Prolóógus

A kissé hosszúra nyúlt „nyári” szünet után ülést tartott a Város és Környezetvédő Egyesület. A tartós távolléttől oldottabbá tette a találkozót, s a hivatalos ügyek mellett sok személyes dolog is szóba került.

A legszebb mozzanatot: egygel gyarapodott a városépítők tag-sága. Az egyik fiatal házaspár magával hozta néhány hónapja született kisbabáját, aki igen jól érezte magát. Bele-beleszólt az ülés menetébe, gógicsélt, majd – nem zavartatva magát a tanácskoztól – józsi alváshá merült.

Kellemetlen hírt is hallottak a résztvevők. Az egyik legaktívabb tag – az Erzsébet-ligeti tanösvény létrehozója – hónapok óta nem kap képestésének megfelelő munkát, s – a lelki teher elviselése

mellett – anyagi nehézségekkel (is) küszködik. Az „ismerkedés” után szakmai témák kerültek terítékre.

Az elkerülő út

Tájékoztató hangzott el a 44-es út elkerülő szakaszáról. Elfogadták a (talán) végleges nyomvonalat. Ez valahol Kunszentmártonnál ágazna el, megkerülne a közbülső településeket, és Kondoros után csatlakozna ismét a 44-es régi nyomvonallához. (Könnyen elképzelhető, mikor lesz rá pénz.)

Temetők

– Örvendetesen javult a temetők állapota. Fokozatosan szépül az Ótemető katolikus része: a gyept nyírják, a sírokat karbantartják. Megfeneklett a szarvasi pantheon ötlete; siralmas állapotban van az evangélikus rész.

– A korábbi szakszerűtlen beavatkozás következtében tönkrement a temető legszebb sora: kivágták a fákat és a dísznövényeket.

– Ismét gondozásra szorulnak a tanársírok.

– Megszépült az Újtemető. Új utak épültek, a füves területeket kaszálják, a sírok – még az elhagyottak is – gondozottak. Szép és gondozott a református és a zsidó temetőréz is.

– Rendkívül megfogytokoztak mindkét temetőben a díszes vaskerítések (Tömören: ellopták).

Minden változik (Csak a búz állandó)

Ismét hivatalos bejelentést tett egyik nagyüzemünk vezetője, hogy elviselhetetlen büzt áraszt a Kated Rt. nevű férjérfeldolgo-

zó. A vizsgálat végeredménye a szokásos: minden rendben van. Nagyszerűek a paraméterek, a védőberendezések. A Kated vezető természetesen mindent megteszik... Hogy milyen hatékonysággal, arról sokat tudnának mesélni a környék lakói, üzemei, kedvezőtlen széljárás esetén a város lakói és vendégei is. (A legutóbbi bejelentésről és a hivatalos válaszról szóló dokumentumokat az egyik résztvevő bemutatta.) A tanácskozási résztvevők megállapodtak, hogy kéthetente találkoznak.

Epilógus

Az ülés zárásakor kinyílt egy eddig szunnyadó, vaskos táská, mely házikóházt és szárazbort rejtgetett. Mire a meglepet tag-ság felocsúdott, már el is fogott a „meglepi”.

Városcsépítők

Eredménytelen vezetői pályázatok

Korábbi döntésének megfelelően a város képviselő-testülete az előző eredménytelen pályázat után, újra felhívást tesz közzé az Egyesített Gyógyító-megelőző Intézet intézményvezetői feladatainak ellátására. A pályázat a szakmai közönségben 3 hét múlva jelenik meg, a pályázatot ettől számított 30 napon belül lehet beadni. További 30 nap a pályázat elbírálási határideje. A képviselő-testület a pályázatok véleményezésére szakmai bizottságot hoz létre, melynek tagjai a Magyar Orvosi Kamara által kijelölt személy, a Polgármesteri Hivatal Szervezési és Intézmény felügyeleti Osztályának vezetője és az EGYI alkalmazottjainak delegáltja. Ugyancsak érvénytelennek

nyilvánította a testület, s új eljárás kiírásáról döntött a Családsegítő és Gondozási Központ vezetői posztjáról szóló pályázati eljárás kapcsán. Mint kiderült a három pályázó közül kettő még a döntés előtt visszavonta pályamunkáját, a harmadik jelölt pedig egy ponton nem felelt meg a kiírásnak.

Mindkét pályázati eljárásra vonatkozóan elhangzott a testületi ülésen, hogy több hiba csúszott az eljárásokba, s a következő kiírás-tól kezdődően többen kontrollálják majd a szükséges, egymásra következő lépéseket, a pályázati eljárások felelősévé dr. Melis Jánost, a Szervezési és Intézményfelügyeleti Osztály vezetőjét tették.

¹ Dr. Telessy József (1821. március 19. – 1887. január 9.) az Ótemetőben. Vajda Péter sírja közelében nyugszik.

² Az újratelepített Szarvas első városába gr. Bolza Géza kastélya helyén, a Körös parton állt. Az alacsony, bolhájú oszlopokról nem maradt fenn ábrázolás. A község megvásárolta a Mitrovsky kastélyt, s a városába 1863. augusztus 16-án költözött új helyére.